

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ
ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ
Α. Φλωρόπουλου
για μαθητές με απαιτήσεις

30
ΧΡΩΣΙΑ ΛΕΠΤΟΤΗΤΑΣ

<http://www.floropoulos.gr> - email: info@floropoulos.gr

• ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ: Βερανζέρου 6, Πλατεία Κάνιγγος, Τηλ.: 210-38.14.584, 38.02.012, Fax: 210-330.42.42
• ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Λ. Βουλιαγμένης 244 (μετρό Δάφνης), Τηλ.: 210-9.76.76.76, 9.76.76.77

**ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
Β' ΛΥΚΕΙΟΥ**

Σάββατο 21 Νοεμβρίου 2020

A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

«Η κατασκευή της πραγματικότητας των ειδήσεων»

Το παράδειγμα των ειδήσεων, το πιο γνωστό και πολυχρησιμοποιημένο παράδειγμα στην έρευνα των μέσων, δείχνει ότι η κατασκευή της κοινωνικής πραγματικότητας αποτελεί μια ιδιαίτερα πολυσύνθετη διαδικασία επιλογών. Όλες οι θεωρίες των ειδήσεων παρουσίασαν ορισμένα επιμέρους ενδιαφέροντα συμπεράσματα, με προβληματική ωστόσο την επιστημονική επαλήθευσή τους. Γι' αυτόν τον λόγο είναι φανερή η αδυναμία εξαγωγής ασφαλών και αδιάβλητων συμπερασμάτων, που θα προϋπέθεταν την ύπαρξη μιας συνολικά αποδεκτής θεωρίας για τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Ο άλλοτε πλούσιος διάλογος των ειδικών αποδεικνύεται - παρ' όλες τις εντάσεις που υπάρχουν ακόμα - αδιέξοδος, επειδή η μαζική επικοινωνία μετατρέπεται σε συστατικό χαρακτηριστικό του πολιτισμού μας και μεταλλάσσει, προς το καλό ή το κακό - άγνωστο προς το παρόν - τον δημόσιο, αλλά και τον ιδιωτικό, προσωπικό μας χώρο.

Ασφαλώς, δεν αποδέχομαι την απαισιοδοξία κάποιων θεωριών οι οποίες πιστεύουν πως οι δημοσιογράφοι αλλά και οι αποδέκτες των μέσων είναι παθητικά, αδύναμα και άβουλα υποχείρια της μαζικής επικοινωνίας ή μηχανοποιημένα τμήματα κάποιου «ξένου» και «αυτόνομου» υποσυστήματος. Το γεγονός ότι τόσο η παραγωγή όσο και η αποδοχή των ειδήσεων από τους τηλεθεατές, ακροατές και αναγνώστες είναι διαδικασίες συνεχούς και δυναμικής επιλεκτικότητας δικαιολογεί κατά τη γνώμη μου αισιοδοξία, έστω και «επιστημονικά αναπόδεικτη».

Από την πλευρά τους, λοιπόν, οι δημοσιογράφοι επιλέγουν από την υπερπληθώρα γεγονότων και ανακοινώσεων των πρακτορείων ειδήσεων, που αποτελούν ήδη «κατασκευασμένη κοινωνική πραγματικότητα», τα πλέον αξιοπεριεργα και οικεία προς αυτούς γεγονότα. Μ' αυτόν τον τρόπο κατασκευάζουν την κοινωνική πραγματικότητα των ειδήσεών τους, με στόχο την ενημέρωση αλλά και την ψυχαγωγία του κοινού τους: την προστασία του πολίτη από κάθε είδους διαστρέβλωση και επιβουλή εξαπάτησης ή χειραγώγησης αλλά και τη συγκίνησή του.

Για τον αποδέκτη των ειδήσεων, πάλι, το σύγχρονο γίνεσθαι δε «συμβαίνει» με απλό τρόπο. Πρώτα «κατασκευάζεται» ως είδηση και κατόπιν διαδίδεται από τα μέσα, για να τον συναντήσει. Από την υπερπροσφορά της «κατασκευασμένης κοινωνικής πραγματικότητας» των μέσων, οι τηλεθεατές, οι ακροατές και οι αναγνώστες διαλέγουν τη «δική τους είδηση». Τα κριτήρια με τα οποία επιλέγουν δεν έχουν καμία σχέση με τα δημοσιογραφικά κριτήρια που ανέφερα πιο πάνω. Η διαδικασία επιλογής κάθε αποδέκτη γίνεται σύμφωνα με τα προσωπικά ενδιαφέροντά του, που εκφράζουν στην περίπτωση αυτή την υποκειμενική σχέση του με τα πράγματα. Οι αποδέκτες προτιμούν να συλλάβουν ως πραγματικότητα ό,τι καταλαβαίνουν καλύτερα και ό,τι μπορεί να ενσωματωθεί στην κατασκευή της υποκειμενικής τους πραγματικότητας. Ο κάθε αποδέκτης θα παραλείψει από την είδηση τις λεπτομέρειες που θεωρεί άσχετες, θα γενικεύσει και θα απλουστεύσει τις πολιτικές εξελίξεις, θα ενσωματώσει τη δική του γνώμη στην είδηση κ.ο.κ.

Επιπλέον, οι αποδέκτες υποτιμούν τις συνθήκες μαζικής επικοινωνίας, παραβλέπουν δηλαδή το γεγονός ότι αυτό που πληροφορούνται οι ίδιοι το πληροφορείται ταυτόχρονα ένα αμέτρητο, διάσπαρτο πλήθος ανθρώπων. Και φυσικά ο αποδέκτης δεν κρατά στη μνήμη του ως φωτοαντίγραφο τις ειδήσεις των μέσων, ούτε άλλωστε και ο δημοσιογράφος που τις παράγει. Εξάλλου, πρόσφατες έρευνες δείχνουν ότι από το περιεχόμενο των τηλεοπτικών ειδήσεων ο τηλεθεατής συγκρατεί κατά μέσο όρο μόνο το 25% αμέσως μετά την εκπομπή. Το ποσοστό μειώνει δραματικά η χρονική απόσταση από την εκπομπή.

Κάτω από αυτό το πρίσμα, η παραγωγή και η αποδοχή των ειδήσεων δεν είναι σε καμιά περίπτωση το «είδωλο στον καθρέφτη» του σύγχρονου κόσμου. Μετά από πενήντα χρόνια ερευνών, επιστημονικών αντιπαραθέσεων και θεωριών, ένα είναι βέβαιο: όποια κι αν είναι η πραγματικότητα των ειδήσεων, είτε αφορά τους δημοσιογράφους που τις παράγουν είτε αφορά τους τηλεθεατές, ακροατές, αναγνώστες που τις παρακολουθούν, είναι πάντως υποκειμενική. Αυτή η παραδοχή, άλλωστε, εξηγεί το γεγονός ότι οι αποδέκτες των μέσων αλλά και οι δημοσιογράφοι μεταξύ τους είχαν και θα έχουν πάντα διαφορετικές γνώμες και διαφορετική οπτική του κόσμου.

Δ. Χατζόγλου (1996). Η κατασκευή της πραγματικότητας των ειδήσεων. Στο: Ρ. Παναγιωτοπούλου, Π. Ρηγοπούλου, Μ. Ρήγου, Σ. Νοτάρης (επιμέλεια). Η «κατασκευή» της πραγματικότητας και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 299-300 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Με ποιο επιχείρημα αποδεικνύει ο συγγραφέας ότι οι δημοσιογράφοι δεν είναι παθητικά, αδύναμα και άβουλα υποχέια της μαζικής επικοινωνίας ή μηχανοποιημένα τμήματα κάποιου «ξένου» και «αυτόνομου» υποσυστήματος; (60-80 λέξεις)

15 μονάδες

A2. Με ποιον τρόπο και με ποιο στόχο, σύμφωνα με τον συγγραφέα κατασκευάζεται η κοινωνική πραγματικότητα από τους δημοσιογράφους; Να απαντήσετε συνοπτικά σε 60-80 λέξεις

15 μονάδες

B1.α. Με ποιους τρόπους επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στην τέταρτη και την πέμπτη παράγραφο του κειμένου;

B2. β. Ποια σχέση συνοχής σηματοδοτεί η διαρθρωτική λέξη;

5 μονάδες

B2. Να γράψετε τον πλαγιότιτλο και τα δομικά στοιχεία της παραγράφου «Για τον αποδέκτη....στην είδηση κ.ο.κ.».

10 μονάδες

B3. Να αντικαταστήσετε την καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου με την έντονη γραφή με συνώνυμες ή σημασιολογικά ισοδύναμες λέξεις, ώστε να αποδίδεται το ίδιο νόημα: **επαλήθευση, ασφαλών, αξιοπερίεργα, διαδίδεται, θα ενσωματώσει.**

10 μονάδες

B4. «**Η διαδικασία επιλογής κάθε αποδέκτη γίνεται σύμφωνα με τα προσωπικά ενδιαφέροντά του, που εκφράζουν στην περίπτωση αυτή την υποκειμενική σχέση του με τα πράγματα**»:

Στην παραπάνω περίοδο λόγου ο συγγραφέας χρησιμοποιεί μία αναφορική πρόταση. Να την εντοπίσετε και να τη χαρακτηρίσετε είτε ως προσδιοριστική είτε ως παραθετική με βάση τις πληροφορίες που περιέχει σε σχέση με τον προσδιοριζόμενο όρο. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

5 μονάδες

Γ. Η πληροφόρηση αποτελεί βασικό δικαίωμα του ανθρώπου. Ιδιαίτερα στη σημερινή εποχή με την πληθώρα των μέσων ενημέρωσης αυτή καθίσταται πολύ εύκολη. Δεν λείπουν όμως και τα φαινόμενα παραπληροφόρησης. Σε ένα άρθρο 300-350 λέξεων που θα δημοσιευτεί στη σχολική σας εφημερίδα να αναφερθείτε:

α) στους παράγοντες που ευθύνονται για την παραπληροφόρηση

β) στον ρόλο και τα καθήκοντα του δημοσιογράφου απέναντι στη σωστή πληροφόρηση του κοινού.

40 μονάδες

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Το παρακάτω κείμενο προέρχεται από το έργο του Γιάννη Ευσταθιάδη με τίτλο «Tragicomedia». Η αμφίσημη ανάγνωση του τίτλου Τρατζικομέντια ή Τραζικομίντια; υπογραμμίζει απλώς ότι, κατά μία έννοια, κωμικοτραγωδία είναι η επιτομή του νεοελληνικού βίου μας. Πρόθεση του ήταν να εισχωρήσει στην Κοινωνία του Θεάματος και στα χαρακτηριστικά των Μαζικών Μέσων, σχολιάζοντας πρόσωπα ή

καταστάσεις που ως είδωλα αντικατοπτρίζονται σ' αυτά, αλλά και τους μηχανισμούς της παγκόσμιας ενημερωτικής ψυχαγωγίας.

ΙΟΥΛΙΟΣ Καίσαρ
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ Αυτοκράτωρ

«ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ ΔΕΝ υπάρχουν ειδήσεις...»
«Ποιος το 'πε αυτό;»
«Ο Eco¹...»
«Και τον Ιούλιο...;»
«Ελάχιστες... μια και προηγείται του Αυγούστου...»
«Το είπε ο ίδιος;»
«Συνάγεται...»
«Τον Ιούλιο και τον Αύγουστο δεν συνεχίζεται η ζωή;»
«Ασφαλώς...»
«Δεν υπάρχουν συμβάντα, γεγονότα;»
«Υπάρχουν, αλλά δεν συνυπολογίζονται...»
«Επομένως, οι ειδήσεις έχουν προστιθέμενη συναισθηματική αξία...;»
«Ναι, γιατί οι ειδήσεις υπάρχουν μόνον εφόσον υπάρχει δέκτης...»
«Θες να πεις ότι, και τον Ιανουάριο ακόμα, αν δεν υπήρχαν δέκτες, δεν θα υπήρχαν ειδήσεις;»
«Μάλλον...»
«Μήπως οι ειδήσεις κατασκευάζονται;»
«Η παρουσίαση και μόνο εμπεριέχει αναγκαστικώς και την κατασκευή.»
«Οι ειδήσεις δεν είναι τα νέα;»
«Μόνο με την έννοια των παλιών που επαναλαμβάνονται... Κάθε δελτίο ειδήσεων εμπεριέχει κάτι που έχει συμβεί και στο παρελθόν, και τώρα επανεμφανίζεται...»
«Και σε τι χρησιμεύουν;»
«Προσφέρουν τη θαλπωρή της επανάληψης... τη σιγουριά ότι μπορούμε ν' αντέξουμε ό,τι έχουν υποστεί, δει, ακούσει άλλοι πριν από μας...»
«Αρα, τι είναι ειδήσεις;»
«Όλα όσα θέλουμε ν' ακούσουμε...»

Γιάννης Ευσταθιάδης, «Tragicomedia»

A1. Ποιες απόψεις διατυπώνει ο συγγραφέας για τις ειδήσεις;

15 μονάδες

A2. Τι πιστεύετε ότι εννοεί ο Γ.Ευσταθιάδης με τη φράση:

- «Μήπως οι ειδήσεις κατασκευάζονται;»
- «Η παρουσίαση και μόνο εμπεριέχει αναγκαστικώς και την κατασκευή.»

15 μονάδες

B1. Γιατί ο συγγραφέας επιλέγει τον αφηγηματικό τρόπο του διαλόγου;

12 μονάδες

B2. Να εντοπίσετε δύο διαφορετικά σημεία στίξης και να σχολιάσετε τη λειτουργία τους στο νόημα του κειμένου.

8 μονάδες

B3. Ποια ρηματικά πρόσωπα εντοπίζετε στο κείμενο; Να αιτιολογήσετε την επιλογή τους από τον συγγραφέα ;

10 μονάδες

Γ. Ποιες σκέψεις σας δημιουργεί η άποψη του συγγραφέα περί ειδήσεων; Συμφωνείτε μαζί του ή όχι; Να αναπτύξετε τις απόψεις σας σε ένα κείμενο 150 λέξεων

40 μονάδες

Καλή επιτυχία!!!

¹ Ουμπέρτο Έκο: Ιταλός συγγραφέας